

BILTEN RG35

Bilten Radne grupe NKEU za Poglavlje 35
Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji

NACIONALNI KONVENT

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji predstavlja stalno telo u okviru kojeg se vodi tematski strukturirana debata predstavnika državne administracije, političkih partija, nevladinih organizacija, stručnjaka, privrede, sindikata i profesionalnih organizacija, o pristupanju Srbije Evropskoj uniji.

RADNA GRUPA 35

Cilj Radne grupe NKEU za pregovaračko poglavlje 35: Ostala pitanja - Kosovo jeste da pomogne proces normalizacije odnosa i unapredi život građana Srbije i Kosova kroz zastupanje predloga praktičnih politika, konkretnih rešenja za implementaciju Briselskog sporazuma i kroz promociju vrednosti Evropske unije.

Radna grupa je otvorena za sve organizacije civilnog društva, profesionalna i akademska udruženja i pojedince-eksperte koji se bave ovom temom.

RAZGRANIČENJE: NEPOSTOJANJE PLANA ZA KOSOVO ILI IGRANJE SA GRAĐANIMA?

*Sanja Sovrlić, urednica portala Crno beli svet
e-mail: sanja.sovrlc@gmail.com*

Poslednjih meseci je, u kontekstu pregovora Beograda i Prištine, sve aktuelnija priča o razgraničenju kao mogućem rešenju poslednje faze pregovora dve strane. Do sada još uvek nije jasno rečeno šta to rešenje podrazumeva a u javnosti se polemiše o više opcija: od institucionalnog razgraničenja, preko podele Kosova do razmene teritorija.

Nakon što se u javnosti počelo diskutovati o teritorijalnom razgraničenju postavlja se pitanje - koja je bila svrha Briselskog sporazuma. Da li je Srbija bez ikakvog plana stupila u pregovore sa Prištinom potpisujući ad hoc rešenja bez jasne vizije o tome kako vidi Kosovo u budućnosti, ili je plan bio da se Briselskim sporazumom pokaže nesposobnost kosovskih institucija da integrišu srpsku zajednicu, kako bi se kasnije otvorio prostor za pregovore o razgraničenju.(?)

Tokom potpisivanja i primene Briselskog sporazuma od 19. aprila 2013. godine građani četiri opštine na severu Kosova (Severna Mitrovica, Zvečan, Zubin Potok i Leposavić) su bili svedoci nasilne integracije u kosovsko društvo, da bi se danas razgovaralo o rešenjima koja podrazumevaju poništavanje petogodišnjeg procesa.

Pre Briselskog sporazuma građani severa Kosova nisu imali gotovo nikakvu interakciju sa kosovskim institucijama već su

u najvećoj meri su bili vezani za institucije Republike Srbije koje su nesmetano funkcionisale u ove četiri opštine. Prva promena koja se nakon 19. aprila desila na terenu jeste održavanje lokalnih izbora po zakonima Kosova na celoj teritoriji.

Odlukom Vlade Srbije od 10. septembra 2013. godine protivno zakonima Srbije raspuštene su Skupštine opština Kosovska Mitrovica, Leposavić, Zvečan i Zubin Potok. U tom trenutku je postojao izražen bojkot stanovništva prema kosovskom zakonodavstvu, a lokalni lideri koji su bili na vlasti pre donošenja vladine odluke, koja je podrazumevala njihovo smenjivanje, ujedno su bili i prvaci kampanje bojkota.

Te godine je nastao i "državni projekat" nazvan Srpska lista. Ova politička organizacija je dobila zvaničnu podršku vlasti u Beogradu i tokom izbornog procesa je favorizovana u medijima kao i kroz izjave najviših državnih zvaničnika Srbije. Sami izbori su u javnom prostoru u Srbiji predstavljeni u pozitivnom svetlu uz prećutkivanje činjenice da izbore nije raspisala Srbija već kosovska predsednica Atifete Jahjaga.

Izbori su održani u nedemokratskoj atmosferi, tokom koje je čak zabeleženo i razbijanje glasačkih kutija, a ni do danas nije poznato ko je odgovoran za ovo delo. Srpska zajednica

je dobila nove političke lidere, među kojima većina nije bila poznata široj javnosti po političkom, ali ni po nekom drugom društvenom radu. Glavni cilj koji su imale sve strane u ovom procesu (Beograd, Priština i Brisel) jeste integracija severa Kosova u kosovsko društvo pa se iz tog razloga nije mnogo brinulo o demokratiji niti ceni te integracije.

Godinu kasnije, odnosno 2014. su organizovani i parlamentarni izbori tokom kojih je većinu ponovo osvojila Srpska lista. Tog trenutka se u javnom prostoru u Srbiji više ne govori o Tačijevim Srbima za one koji su uzeli učešće u radu institucija Kosova, što je do tada bio slučaj.

Osim što su imali podršku Beograda, politički predstavnici Srba sa Kosova dobijaju podršku i međunarodne zajednice koja počinje da ih gleda kao legitimne predstavnike vlasti sa kojima su otvoreni da sarađuju. To pokazuje činjenica da je Evropska unija odvojila dve grant šeme za sever Kosova, dok su značajna ulaganja stigla i iz Vlade Kosova. Briselskim sporazumom je osnovan i Fond za sever Kosova u koji se sredstva skupljaju od ubiranja carina na prelazima Jarinje i Brnjak. Većina ovih sredstava je više služila kao podrška politički izabranim liderima nego što je doprinela poboljšanju kvaliteta života građana.

Proces integracije severa u kosovski pravni sistem je nastavljen kroz integraciju policijskih službenika Srbije u Kosovsku policiju, zatim raspuštanjem civilne zaštite i integracijom njenih pripadnika u kosovska ministarstva i agencije, do osnivanja jedinstvenog sudstva koje radi po zakonima Kosova. Jedan od poslednjih koraka u ovom procesu je formiranje kompanije MTS DOO, koja je upisana u kosovski registar biznisa 2015. godine, zamenivši kompaniju Telekom Srbija koja je u najvećoj meri pružala usluge mobilne telefonije građanima na severu Kosova. Osnivanjem ove kompanije građani su u obavezi da telefonske račune izmiruju u evrima umesto u dinarima, kao što je to ranije bio slučaj. Sistem plaćanja računa za mobilne telefone je možda i najviše uticao na integraciju stanovništva severnih opština u kosovsko društvo jer da bi platili račun morali su da imaju račun u banci, a da bi imali račun u banci morali su da izvade kosovsku ličnu kartu. Otuda, svesno ili nesvesno, transformacija Telekoma Srbije u MTS DOO je najviše doprinela da građani severa Kosova izvade kosovska dokumenta.

Do danas nije primenjen sporazum o energetici koji je trebalo da reguliše distribuciju i naplatu električne energije na severu Kosova. Sporazum kojim se Srbija najviše hvalila u procesu pregovora u Briselu je onaj o formiranju Zajednice srpskih opština (ZSO), mada njegova realizacija nije pomerena sa mrtve tačke. Tokom izborne kampanje koju je vodila Srpska lista korišćen je i slogan "danas glasaj za Srpsku, sutra gradi Srpsku" kojim se želelo ukazati na važnost ovog sporazuma. Od samog potpisivanja postoji otpor kosovskih Albanaca prema ZSO, a naročito od strane političke partije Samoopredeljenje, koja ga je u javnosti predstavljala kao bosnizaciju Kosova. U proteklih šest godina o Zajednici se govorilo više na nivou dnevno-političkih prepiranja između Beograda i Prištine nego što su preduzeti konkretni koraci u njenom formiranju. Iako je bio formiran pregovarački tim za izradu statuta ZSO rezultati njihovog rada ni danas nisu poznati javnosti.

Proteklih šest godina građani četiri opštine na severu Kosova svedoci su nasilne integracije u kosovski pravni sistem. Oni kojih se sporazumi tiču nisu imali prilike da o njima odlučuju, niti su bili blagovremeno informisani o promenama koje će se desiti u njihovom svakodnevnom životu. Nakon svih promena koje su građani preživeli primenom Briselskog sporazuma počelo se govoriti o razgraničenju koje bi predstavljalo propast Briselskog sporazuma i poništavanje procesa koji su se u poslednjih šest godina odvijali.

Ne znamo da li je Srbija razmatrala razgraničenje pre potpisivanja Briselskog sporazuma ili se o ovoj opciji počelo diskutovati nešto kasnije. U oba slučaja možemo govoriti o neozbiljnosti srpskih pregovarača. Ukoliko je Srbija počela da razmišlja o ovom rešenju nakon što je godinama sprovodila integraciju srpske zajednice u kosovsko društvo to znači da nikada nije imala jasan plan kako da reši kosovsko pitanje. Druga moguća opcija je da se o razgraničenju razmišljalo i pre potpisivanja Briselskog sporazuma a da je njegovim sprovođenjem trebalo da bude pokazana nesposobnost kosovskih institucija da integriše srpsku zajednicu – to nam govori da se Srbija igra sa građanima srpske nacionalnosti na Kosovu ne misleći o njihovoj sadašnjosti, a ni budućnosti.

Crno beli svet je nevladina organizacija sa sedištem na Kosovu koja uređuje i istoimeni medijski portal www.crnobelisvet.com. Osnovana je 2017. godine sa ciljem promocije i razvoja nezavisnog i istraživačkog novinarstva na srpskom jeziku na Kosovu. Članovi organizacije su novinari i istraživači sa dugogodišnjim iskustvom rada u medijima i nevladinom sektoru. Pojedinačno članovi organizacije imaju iskustva u pisanju članaka, izradi dokumentarnih filmova, istraživanjima, radu na edukaciji u oblasti medija, monitoringu medija i sličnim aktivnostima koje se odnose na razvoj nezavisnog novinarstva. Crno beli svet trenutno ima dva aktuelna projekta koji imaju za cilj da doprinesu razvoju nezavisnog novinarstva na Kosovu:

1. “Da li je Briselski sporazum zaboravio građaje” je projekat koji finansira Kosovska fondacija za otvoreno društvo u okviru koga je predviđena izrada članaka i dokumentarnih filmova na 5 različitih tema (sport, energetika, vladavina prava i bezbednost, pristup ličnim dokumentima i dostupnost informacija i institucija) kao i istraživanje stavova građana na pomenute teme;

2. “Razvoj istraživačkog novinarstva kod novinara koji izveštavaju na srpskom jeziku na Kosovu” je projekat koji je podržan od strane Luksemburga preko Kosovske fondacije za civilno društvo (KCSF). U okviru projekta su urađene edukacije sa novinarima za rad na istraživačkim temama a 10 polaznika treninga će narednih meseci uraditi po jedan istraživački članak. Svi članci će biti objavljeni pojedinačno i u okviru online magazina koji će biti preveden na albanski i engleski jezik.

Nova spoljnopolitička inicijativa civilnog društva

Uzimajući u obzir duboku podeljenost srpskog društva, kao i nedostatak konsenzusa oko spoljnopolitičkog pozicioniranja i međunarodnog položaja Srbije, nekoliko članica RG za Poglavlje 35 iznose Novu spoljnopolitičku inicijativu, u kojoj, između ostalog, očekuju da predstavnici vlasti i opozicije postignu što širu saglasnost oko što bržeg okončanja procesa normalizacije odnosa između Beograda i Prištine. Bez završetka ovog procesa ne postoji mogućnost za uspešan demokratski i privredni razvoj Srbije, niti za njeno pozicioniranje na Zapadnom Balkanu. Svako odsustvo potpunog uređenja odnosa između Beograda i Prištine samo će dodatno izolovati zemlju i dovesti je u krajnje nepovoljan položaj. I pored unutrašnjih problema u Evropskoj uniji, kao i predstojećih izbora za Evropski parlament, smatraju da je nužno ubrzati proces evropskih integracija Srbije koji je zarobljen nepostojanjem sveobuhvatnog pravno obavezujućeg sporazuma između Beograda i Prištine i nesprovođenjem unutrašnjih reformi. Modernizacija srpskog društva suštinski je nezamisliva bez procesa evropskih integracija. Ceo tekst inicijative je dostupan [ovde](#).

InTER pokrenuo online anketu: Kakvo je vaše mišljenje o mogućim rešenjima za normalizaciju odnosa između Srbije i Kosova?

Imajući u vidu da se u javnosti sve više priča o različitim scenarijima za normalizaciju odnosa između Srbije i Kosova, InTER je pokrenuo istraživanje kako bi se proverili stavovi građana na ovu važnu temu. U pitanju je istraživanje InTER-a koje nije podržano donatorskim projektima već je deo internih istraživačkih aktivnosti. Upitnik je anonimn i dostupan je na linku: <http://bit.ly/2EfRGrg>. Rezultati istraživanja biće predstavljeni javnosti u drugoj polovini marta 2019. godine.

European Western Balkans: Izveštaj Evropskog parlamenta - Uprkos rastućem pritisku, normalizacija u zastoju

BRISEL – „I (predsednik Kosova Hašim) Tači i američka administracija izgledaju uvereni da bi 2019. mogla da donese sveobuhvatni sporazum. Međutim, jaki suprotstavljeni stavovi se nastavljaju, a kompromisi potrebni da se sporazum ostvari izgledaju malo verovatni“, zaključak je izveštaja istraživačke službe Evropskog parlamenta, objavljenog prošle nedelje.

Uprkos rastućem pritisku na obe strane da postignu sporazum o normalizaciji odnosa, oni su i dalje napeti i napredak je trenutno u zastoju, konstatuje izveštaj pod nazivom „Odnosi Srbije i Kosova: Konfrontacija ili normalizacija“, prenosi Euractiv. Izveštaj je dostupan na [linku](#).

U Biltenu Radne grupe NKEU za Poglavlje 35 se iznose stavovi o pregovorima između Beograda i Prištine, prednostima i posledicama ponuđenih rešenja na stanje demokratije i društva u Srbiji, položaj i zaštitu etničkih zajednica na Kosovu, regionalnu stabilnost i pomirenje, Evropske integracije Srbije i druge važne teme od interesa za razvoj našeg društva. U biltenu se objavljuju tekstovi i stavovi članica Radne grupe, ali se daje mogućnost i drugim društvenim i političkim akterima da iznesu svoje stavove po pitanjima od značaja za Poglavlje 35. Bilten izlazi više puta mesečno, distribuira se putem elektronske pošte, i može da se preuzme sa internet stranice Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji, kao i sa stranice Instituta za teritorijalni ekonomski razvoj (InTER) koji koordinira radom Radne grupe za Poglavlje 35 i uređuje sadržaj biltena.

BILTEN RADNE GRUPE NACIONALNOG KONVENTA O EVROPSKOJ UNIJI ZA POGLAVLJE 35

Broj 8 (februar 2019.)

poglavlje35@regionalnirazvoj.org

www.eukonvent.org

www.regionalnirazvoj.org

Mišljenja i stavovi izraženi u ovom Biltenu predstavljaju stavove autora i ne odražavaju neophodno zvanične stavove Fondacije za otvoreno društvo, Srbija, Evropskog pokreta u Srbiji, ni InTER-a.